

Πληθυσμιακή Γεωγραφία

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 12 ΕΒΔΟΜΑΔΩΝ

1. Η Πληθυσμιακή Γεωγραφία ως κλάδος της Ανθρωπογεωγραφίας. Σχέσεις με τους άλλους κλάδους της Ανθρωπογεωγραφίας και τους κλάδους της Δημογραφίας. Διεπιστημονικότητα. Αντικείμενο. Ορισμός. Ιστορικό της εμφάνισης του κλάδου και εξέλιξή του.

2. Χωρική κατανομή, δομή και κέντρο βάρους του πληθυσμού στο χώρο γενικά (οριζόντια και κατακόρυφα), στη γήινη επιφάνεια και τη γήινη σφαίρα. Εφαρμογές στις κοινωνικές επιστήμες. Πυκνότητα πληθυσμού και δυναμικό πληθυσμού. Γραφικές και χαρτογραφικές παραστάσεις για την απόδοση του πληθυσμού.

3. Στοιχεία φυσικής και κοινωνικής ανθρωπολογίας του ανθρώπινου πληθυσμού. Ανθρώπινος πληθυσμός και ανθρώπινη συμπεριφορά. Κοινωνιολογία της αυτοκτονίας. Πολιτισμική και εθνολογική κατανομή του γήινου πληθυσμού. Εθνολογία της γεννητικότητας και μακροβιότητας.

4. Η πληθυσμός (ορισμός), η μέτρησή του και οι εκτιμήσεις του. Απογραφές και επεξεργασία των δεδομένων. Η αύξηση του πληθυσμού. Οι τέσσερις βασικές μορφές (μοντέλα) αύξησης (μεταβολής) του πληθυσμού. Παραδείγματα και υπολογισμοί. Ο Μάλθους και η θεωρία του I. Η ευγονική.

5. Κατανομή του μεγέθους και δομή του περιεχομένου του πληθυσμού. Πυραμίδες πληθυσμού. Δυναμικά στατικός και εξελισσόμενος πληθυσμός. Εξέλιξη του πληθυσμού. Δημογραφικοί μετασχηματισμοί. Ο Μάλθους και η θεωρία του II.

6. Φυσική κίνηση του πληθυσμού I. Γεννητικότητα. Φυλοφιλία (= σεξουαλικότητα), γάμος και γονιμότητα. Η φυσική κίνηση του πληθυσμού στα πλαίσια της ανθρώπινης ανάπτυξης. Άλλοι γεωπληθυσμιακοί δείκτες. Η «Έκθεση για την ανθρώπινη ανάπτυξη». Γεωγραφίες της ανάπτυξης και της υπανάπτυξης. Η σημερινή κατάσταση του κόσμου.

7. Φυσική κίνηση του πληθυσμού II. Θνησιμότητα.. Κόστος και αξία της ανθρώπινης ζωής. Αιτίες θνησιμότητας. Η παιδική θνησιμότητα. Πληθυσμιακές γεωγραφίες της θνησιμότητας.

8. Κινητικότητα και μετανάστευση. Προβολές και προβλέψεις πληθυσμιακών στοιχείων σε διάφορες κλίμακες: περιφέρειες, χώρες, πόλεις, πολυάνθρωποι οργανισμοί. Πίνακες (μητρώα). Παραδείγματα και υπολογισμοί.

9. Ειδικά γεωπληθυσμιακά μορφώματα: Η πόλη (μελέτες περιπτώσεων πόλεων), οι μεγάλες χώρες (μελέτες περιπτώσεων), οι πολύ μικρές χώρες (μελέτες περιπτώσεων).

10. Ο ευρωπαϊκός πληθυσμός. Δημογραφικά και γεωπληθυσμιακά χαρακτηριστικά. Υπερεθνικά και υποεθνικά μεγέθη και συγκρίσεις.

11. Ο ελληνικός και ο ελλαδικός πληθυσμός. Δημογραφικά και γεωπληθυσμιακά χαρακτηριστικά. Το ελληνικό «δημογραφικό πρόβλημα». Η ανάπτυξη του «ασφαλιστικού». Θεματική και ιδεολογία της ελληνικής δημογραφικής επιστήμης. Η γεωπληθυσμιακή σκέψη. Γεωπληθυσμιακή και γεωπολιτική λογοθεσία και ιδεολογία.

12. Γεωπληθυσμιακή και γεωπολιτική προσέγγιση της βίας (προσφυγιά, δουλεμπόριο), των καταστροφών, των λοιμών και των λιμών.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Το πρόγραμμα αυτό πρέπει να θεωρηθεί, ως προς τις λεπτομέρειές του, ενδεικτικό. Το περιεχόμενο του κάθε μαθήματος (= διάλεξη και λοιπές δραστηριότητες) θα εξαρτηθεί από τις διαθεσιμότητες σχετικά με ανάληψη και έγκαιρη παρουσίαση εργασιών. Είναι ενδεχόμενο, μερικά σημεία να αποτελέσουν αντικείμενο μιας καλής φοιτητικής παρουσίασης και να εξαιρεθούν από περαιτέρω αξιοποίηση (παραπομπή σε αναγνώσματα, έκδοση σημειώσεων, υπαγωγή στην εξεταστέα ύλη).

ΒΙΒΛΙΑ ΣΤΑ ΟΠΟΙΑ ΘΑ ΣΤΗΡΙΧΘΕΙ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ

Jacques Vallin, *Ο πληθυσμός της γης*, Gutenberg, 1989
Δ.Γ. Τσαούση, *Κοινωνική δημογραφία*, Gutenberg, 1986
Πέτρου Α. Κιόχου, *Δημογραφία*, Σταμούλης, χ.έ.έ.
The Economist, *Ο κόσμος σε αριθμούς*, Κέρκυρα, 2004
[Ι. Ρέντζος], *Σημειώσεις* (με βάση τα *)

National Geographic, *Πληθυσμός*, Τεύχος 1/1998 – (αφιέρωμα)
Paul R. Ehrlich, *The Population Bomb*, Buccaneer Books, 1968
*Alfred Sauvy, *Coût et valeur de la vie humaine*, Hermann, 1978
Alfred Sauvy, *L'Europe submergée*, Dunod, 1987
David Coleman (Ed.), *Europe's Population in the 1990s*, Oxford Un. Press, 1996
Jürgen Bähr, *Bevölkerungsgeographie*, Ulmer, 1992
Ludwig Bauer (Hg.), *Sozial- und Wirtschaftsgeographie*, Paul List, 1980
D.T. Rowland, *Demographic Methods and Concepts*, Oxford Un. Press, 1996
John R. Weeks, *Population*, 2002
D. A. Plane,
P. A. Rogerson, *The Geographical Analysis of Population*, John Wiley, 1994
H. G. Daugherty,
K. C. W. Kammeyer, *An Introduction to Population*, Guilford, 1995
Daniel Noin, *Géographie de la population*, Masson, 1988
Hazel R. Barrett, *Population Geography*, Oliver & Boyd, 1994
D.I. Valentey, *An Outline Theory of Population*, Progress Publishers, 1977
*M. Livi-Bacci, *A Concise History of the World*, Blackwell, 2001
H. Craig Davis, *Demographic Projection for Regions and Smaller Areas*, UBC Press, 1995

Colin Newell, *Methods and Models in demography*, Belhaven Press, 1988
Pierre George, *Géographie de la population*, PUF, 1990
Edwin Black, *War Against the Weak – Eugenics and America’s Campaign to create a Master Race*, 4 Walls – 8 Windows, 2003
UN, *World Population Monitoring*, 2001
UN, *World Population*, 2002
UNDP, *Human Development Report*, 1992-2000

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Κατωτέρω δίνονται μερικές χρήσιμες πηγές που με τη σειρά τους παραπέμπουν και σε άλλες επίσης χρήσιμες πηγές πληθυσμιακών πληροφοριών.

Το Βιβλίο του Μάλθους

<http://www.ac.wvu.edu/~stephan/malthus/malthus.0.html>

Πολυάριθμες παραπομπές (links)

<http://tigger.uic.edu/~rjensen/populate.html#Other>

Μια παράσταση της εξέλιξης του παγκόσμιου πληθυσμού

<http://desip.igc.org/populationmaps.html>

Πυραμίδες χωρών

<http://www.census.gov/ipc/www/idbpyr.html>

Πυραμίδες Ελλάδας

<http://www.census.gov/cgi-bin/ipc/idbpyrs.pl?cty=GR&out=s&ymin=250>

Πολυάριθμες παραπομπές (links)

<http://athens.pop.psu.edu/allen/LinksByCat.cfm?SubjectID=6>

Η Ελλάδα σε αριθμούς

http://www.statistics.gr/gr_tables/hellas_in_numbers.pdf

Η σελίδα της ΕΣΥΕ (Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας)

<http://www.statistics.gr>

Οι εθνικές στατιστικές υπηρεσίες διαφόρων χωρών

<http://unstats.un.org/unsd/methods/inter-natlinks/refs3.htm>

Ένα γαλλικό πρόγραμμα

<http://www.unige.ch/ses/geo/membres/crivelli/Enseignements/Pop0001.html>

Γεωγραφία και πληθυσμιακή γεωγραφία της Ινδίας

<http://www.sln.org.uk/geography/7-11India.htm>

Πολυλεξικό YAHOO

<http://education.yahoo.com/reference/dictionary/entries/97/p0409700.html>

ΕΝΑ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟ ΑΣΚΗΣΕΩΝ EXCEL

D.T. Rowland, *Demographic Methods and Concepts*, Oxford Un. Press, 1996

Γιάννης Ρέντζος, 02.03.2004